

Maar een nuchter en logisch nadenken over het materialistisch monisme (naar den trant van Haecel) dwingt ons ook tot het oordeel: redeloos!

De oerfout van Haecel was, dat hij de natuurwetenschap, die toch niet meer dan ééne onder vele andere wetenschappen is, als volstreekte grondslag voor de filosofie heeft uitverkoren.

Haecel's onkelspreuk, waarmee hij de sfinx der schepping haar geheimen meende te kunnen afdwingen, luidde: „Alle ware natuurwetenschap is filosofie, en alle ware filosofie is natuurwetenschap“.

Terecht merkt Hofer op (in zijn „Weltanschauungen“), dat de profet van het Darwinisme daarmee feitelijk terugkeert tot het vóór-Kantiaansche tijdperk. „Want Kant heeft, voor ééns en altijd aangeleend, dat geen op-zichzelf-staande wetenschap, ze moge heeten zoo ze wil, breed en diep genoeg is, om het grandiose gebouw van een wereldbeschouwing te dragen. Alleen de resultaten van de afzonderlijke wetenschappen, voorzover zij door de filosofie verzameld en gelouterd zijn, kunnen bouwsteenen voor een wereldbeschouwing leveren. Het fundament, dat alles draagt, moet echter de kenleer zijn“.

Uitsluitend filosofisch geredeneerd is dit waar. Voor ons, christenbelijders, heeft echter de filosofie, met al hare fundamenten inkluis, haar grondslag in het christelijk geloof.

Het einde van alle wijsheid is niet de ken-theorie, maar het buigen van den geest voor de openbaring der Opperste Wijsheid.

Maar om nu terug te keeren tot het trotsche monisme!

Haecel's monisme is een schip, dat niet zonder ernstige averij voorbijaat aan de rots der rede. Als reactie tegen het fantastisch optimisme der idealisten heeft zijn natuurfilosofie een zekere verdienste.

Tegenover de bespiegelars, die wanen, dat alle wijsheid een product is van het eigen bewust-zijn, hadden Haecel en al zijne, met mikroskoop en teleskoop ijverende, collega's een zeker recht van appel. Het was waarlijk niet overbodig de, op wolken varende, dreamers terug te roepen naar de platte aarde en te zeggen: de wijsheid begint niet de studie van de natuur.

Maar, gelijk wij reeds constateerden, begingen de speurders en detectieven der natuurwetenschap de dwaasheid, hun vakkennis, op eigen houtje, te promoveeren tot de universele kennis der wijsbegeerte.

Haecel e.a. waren knappe vaklui, maar de Darwinistische schoenmakers hielden zich niet bij hun leest.

En het aantal blunders, dat ze maakten, is legio.

Door in de natuur te „ontdekken“ een samenstel van wiskundig zeker werkende wetten, weerspraken ze hun eigen theorie, dat deze natuur uit de onbewuste stof is geboren. Want wat de mensch denkt, moet, naar de wet van oorzaak en gevolg, product van gedachte, dus van een oer-denker, zijn!

Door te onthullen de verschijnselen van het natuurleven, weerlegden ze hun eigen theorie, dat in de natuur niets anders werken dan bewegingskrachten, want leven is juist het zich handhaven in zijn bestaan tegen de z.g. mechanische wetten van de natuur. Leven is strijd tegen de stof. Door de vernuftig verzonnen leer van aanpassing en teelkeus, wierpen de ontdekkers zelve onderstoven hun stelling, dat de natuur als geheel in wezen niet verschilt van een machine, want het onderscheid tusschen een machine en het (onbegrijpelijk) organisme der natuur, bestaat juist daarin, dat een machine geen verschijnselen van stofwisseling, en overerving, en soortverbetering, vertoont.

Wie „machine“ zegt, sluit „ontwikkeling“ buiten. Wie een even schoone als scherpzinnige weerlegging van het Darwinistisch monisme wil lezen, tracteere zichzelf met de Stone-lesing van Dr. Bayne: „Openbaring en natuur“.

Daar is Dr. Bayne in zijn kracht: de meester! Met de onverbidde gestrengheid van een wijsgeerig officier van justitie neemt hij hier het requisitoir voor de rechthand van de rede.

Hij eischt eerst voor de natuurwetenschap de vrijheid van beweging en arbeid. Zij behoef niet te zijn de slaaf van der wijsbegeerte. Zij heeft bij de poging, om de natuurverschijnselen te kennen en te verklaren, geen „Deus ex machina“ (buitewereldlijke kracht) te hulp te roepen en van het geloof geen „asylum ignorantiae“ (toevlucht voor onwetendheid) te maken.

Met één woord: de natuurwetenschap is souverain in eigen kring.

„Maar“, zegt Dr. Bayne, „de fout is hierin gelegen, dat de evolutie, bruikbaar als werkhypothese¹⁾, evenals bij het fysisch atoom (dat men vroeger als werkelijkheid aannam, maar nu weer losliet, W.) tot den rang eener formule van wereldverklaring verheven en tot een stelsel van wereldbeschouwing uitgewerkt is.“

Wat het rare praatje over de natuurmachine

¹⁾ Een werkhypothese is een stelling, die men volstrekt niet als vaststaande waarheid beschouwt, maar alleen gebruikt, om er andere verschijnselen mee te „verklaren“. Voorbeeld: de zwaartekracht. — W.

betreft, daarvan zegt Bayne terecht, dat dit niet eens als werkhypothese bruikbaar is. „Inderdaad is de voorstelling, dat de wereld in haar geheel en in al hare deelen ééne groote machine is, zoo ongerijmd en met zichzelf in tegenspraak, dat men niet begrijpt, hoe zij ook maar één oogenblik den menschelijken geest bevredigen en boeien kan.“

En dan richt Bayne verder het mitrailleurvuur van zijne gedocumenteerde welsprekendheid op de heele falans van deze atheïstische (want dat is ze in beginsel) natuurwetenschap, zoodat er (uit wijsgeerig oogpunt) niet veel meer recht op blijft staan. Hetgeen er overblijft is de terminologie, die de Darwinist ontleend heeft aan de oude filosofie, en die hij noodig bleek te hebben om zijn wondergevaarte in elkaar te timmeren. Want de begrippen: substantie, materie, eigenschap, kracht, beweging, ruimte, tijd. — zijn niet de vrucht van louter natuurwetenschappelijk onderzoek, maar van metafysische peinzing.

De conclusie van Dr. Bayne is, dat de monistisch-materialistische school, in haar bestrijding van de oude wijsbegeerte, bewijst, dat zij, in zoverre ze nog eenige wijsgeerige beteekenis heeft, juist in de metafysica (wijsheid, die niet uit waarneming stamt) wortelt.

Merkwaardiger wijze heeft de jongste natuurwetenschap aan het Darwinisme ook nog een gedachten klap gegeven wat de z.g. zuivere wetenschappelijke ontdekkingen betreft.

Wij kunnen hier niet op ingaan, omdat we ons teveel zouden moeten verdiepen in details, die aan het gros van onze lezers weinig zouden „zeggen“.

Ik verwijs daarom den belangstellende naar het hoofdstuk in Hofer: „De jongste natuurwetenschap in tegenstelling met het mechanisme“ (deel III, 341 e.v.).

B. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Van Afrikaanschen bodem.

(Slot.)

Aan de bespreking van Celliers' dichtbundel, die aanleiding gaf tot enkele opmerkingen over de Afrikaansche letterkunde in 't algemeen, voeg ik nu nog een slotartikel toe.

Onopzettelijk is dit onderwerp aan de orde gekomen, en, nu we spraken over de Afrikaansche literatuur in haar nieuwere openbaring, lijkt het mij gewenscht daarover onzen lezers ook nog eens het oordeel te doen zien van een anderen bekenden voorman, Prof. Dr. D. F. Malherbe, hoogleraar te Bloemfontein.

Van zijn hand verschenen verschillende poëzie- en prozabundels, een paar toneelstukjes, maar ook meer dan een verhandeling over de Afrikaansche taal- en letterkunde.

Uit een van deze laatste stukken „Afrikaanse Letterkunde“, wil ik gaarne een paar fragmenten overnemen, die duidelijk illustreeren, wat we in de beide voorafgaande artikelen bespraken.

„'n Lewenskragtige letterkunde moet as 'n natuurlike produk opgroei uit deurleefde sielsindrukke van die volk. Die digter moet die sielsindrukke intensief, in sterker mate, ondervind en vertolk met aanskouingen wat sy zienssoog uit die hom omringende wêreld kristalliseer, en so moet hij verbeerlik sy land, uitsing sy volk se vreugde en smart.“

Beantwoord die Afrikaanse digters aan hierdie (= deze) eis: is hul woordkuns gewortel in ons Afrikaanse lewe?

Die boustof van die Afrikaanse poësie is nasionaal. Wie kan dit ontken dat die Afrikaanse aarde met sy plantegroei en dieren en mense daarin aanskoulik geteken is: dat die veldwind gedurig daaroor waai, soos hij bijna onophoudelik sterker en swakker oor die hoogland trek; dat die gras geur in somergroen of droevig verbleek in winterryf? En wat daarin pas, wilde en mak diere, die mense in hul boerbedrijf, die ossewa (= ossewage), die roer (= het geweer) die tent, die Afrikaanse lewe, land en mense in hul mees kenmerkende eienskappe?

Dit is geen toeval dat ons landskapskildering gewoonlik sy trekke uit die binneland-omgeving put nie; dat die Karo se eensaamheid, die veldatmosfeer van die hoogland met sy donderstorm en heuwelrand en sy eindeloosheid, met sy sonskijn en rein horison, in ons literatuur met blywende skoonheid geteken is nie... Dit is omdat die hoogland die mees kenmerkende eienskappe van Suidafrika verteenwoordig: omdat die grootste gedeelte van Suidafrika hoogland en eensame veld-wereld is.

Die dun strookje langs die kus vorm 'n nietigheid in vergelyking met die eindelose veld- en grasuiggestrektheid. Daarom is ons poësie so vol daarvan; daarom is dit sy lewenselement, die kenmerk wat Suidafrika 'n eie kleur gee en tot iets aparts maak.

Onwrikbaar staan ons poësie op 'n fondament van eie landskapsaanskouing, bijna deurgaans gesie in algemene breë trekke....

En ons berge! Hoe is hulle nie besing nie, soos

hulle wegskeer in ver horison-houde, of staan op die hoogland; soos hulle hoog aan die wolksone raak, of laag kruip oor die wye vlaktheuvels.

En verder die Afrikaanse plante, soos hulle daar staan in eenvoudige of rijke prag, die veldblommies in hul kleine alleenheid, die varre en varkblomme, klossies en gonsblomme, klokkes en suring, pypies en katjepiering, die doringboom, in al die bonklikrygheid van vertoon soos hulle kan feesvier, — hoe geur dit aanhoudend deur die Afrikaanse poësie!

En hoe trek voor ons oog verby, as ons dink an die digwerk, die wjduitgestrekte stoet van diere: van die kleinste goggatjie, van toktokkie en spinnekop en tinginkie tot die seekoel en leeu; van die kalkoenmannetjie, die haan en die otjie tot die os, die os en sy wa wat hij trek, „geduldig, gedienstig, gedwee!“

Maar nie alleen is die boustof nasionaal nie, spreek uit elke bladsy warm liefde vir alles wat die Afrikaanse aarde oplever of dra nie, maar die gees van ons digwerk is daarom so kragtig-besielend omdat dit steeds in voeling gebly het met die rouwele van die Afrikaner-gemoed. Want toe ons digters begin, grip het na die speeltuig om, onbeholpe en ongevoelend nog, klanke daaraan te ontlok, het die snare wonderlik mooi meegeklink met die volk se siel in sy vreugde en lyding. En waar die tone van die instrument dieper word en swaarder van gang, waar hul smart vertolk en as 'n ware die klanke opvang van die nasie se liensverlede, daar veral word die siel diepste geroer van wie waaragtig Afrikaner is.

Maar nie net van ruwe geweld in oorlogstijd klink smartlik klagstemme deur hierdie poësie nie; ook uit 'n veel verder verleje van deurstans leed kom daar stemme, soos 'n sagte veldwindjie, weemoedig-vertrouvol.

Nasionaal is eindelijk ons letterkunde om sy vertolkung van die hoogste wense en strewes, van die nobelste aspirasies van die Afrikaanse volk.“

Een buitengewoon goed beeld van de Afrikaansche literatuur inderdaad, door de Afrikaansche wijze van zeggen, door namen van planten en dieren, bovendien typisch Afrikaansch gekleurd.

Men merkte eens op, hoe hier in wezen dezelfde gedachte geuit wordt, die we uit Celliers' geschriften citeerden, hoe voor alles de nadruk wordt gelegd op het eigene, het specifiek Afrikaansche als hoofdeigenschap van echte Afrikaansche kunst. En ook — men lette er op, hoe precies Celliers' werk met dezen toon meeklinkt, hoe volkomen harmonieus zijn poëzie is met wat hier als algemeen beeld wordt gegeven.

Zoo geven ons Malherbe en Celliers een indruk van de Afrikaansche letterkunde „in woord en beeld“.

En die indruk zal, voor wie niets of weinig van deze literatuur kende, ongetwijfeld verrassend zijn.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Een en ander.

De kerken van Soerabaja en Batavia gemeten de eer in twee rapporten te worden vermeld. Behalve in het zendingsrapport toch vinden wij ook sprake van hen in het rapport van de deputaten voor de verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Nederl. Indië. Het is duidelijk, dat zij daar op hun plaats zijn, en wel spoedig uit het zendingsrapport zullen verdwijnen. Soerabaja heeft geen subsidie voor zendingsarbeid meer nodig, daar zij haar eenig terrein heeft losgelaten, en dus nog alleen uit de zendingskas trekken zal voor haar emeritus predikant.

Van veel beteekenis is het niet, wat de deputaten weten te vertellen. Batavia handelt anders wel heel vreemd. Deze kerk ontvangt eenige honderden guldens per jaar voor haar zendingswerk, maar zij acht het blijkbaar niet nodig, om de deputaten iets van dien arbeid mee te deelen; deze moeten uit de bladen een enkel, zeer mager gegeven, opzamelen. Nu heeft de Synode wel besloten, dat Batavia de subsidie van hoogstens f900 per jaar eerst zal ontvangen, zoo de behoefte aan dien steun zal gebleken zijn, maar niet werd bepaald, dat aan de deputaten een overzicht van het zendingswerk zou moeten worden gegeven; wellicht zal Batavia dit nu uit zichzelf doen!

Soerabaja heeft nog vreemder gehandeld. Deze kerk had het zendingssterrein Pesapan te bearbeiten. Maar zij deed het over aan het Ned. Zond. Gen., omdat de leden van den kerkeraad geen Maleisch kenden, en de arbeid toch in het Maleisch moest geschieden, zoodat nu geen behoorlijk toezicht kon plaats hebben. Hier vermenigvuldigen zich de vragen: waarom moet de arbeid in het Maleisch geschieden? deed de kerkeraad dusver daar nooit iets, en was het alleen de arbeid van den voormaligen predikant? kon men niet verwachten, dat de nu daarheen vertrokken predikant Maleisch zou leeren en alzoo daar ook arbeiden gelijk zijn voorganger? enz. De Synode heeft het geval ook heel zonderling gevonden, en den deputaten opgedragen eens naar een en ander

te informe de zaak is den wij te een terrein het Ned. 2 uitstrekken zij zich of torie hier ken, dan gelegener van het b rustig de.

Het zen het ook te ons niet lijk zou l.

Over de als wij les vervolg na gewens niet van voor de z consulaat wel van wenscht e dan eenig Het is ons van zaken de vrucht dan bleef het consul zou dit p arbeid det

Zeer va licht ge gemeene i Bijb. Gen. consulaat strekt, wa het consu toelichting en oeh, t

Maar bevi niet. Zeer Synode de „noodzake keurig af, het rappo „noodig a was, dat ; afzonderlij

Vastigh stuk 12. jes staat Van den l meegedeel over den particulier maar, gel ten opziel droeg hij

Is Pol, o vaders is zelfs over van de z

De opla van ruim voordeeler ruim f90 mee dus ken de v

In verl de zending ken naar gericht. f Utrecht y-redje“, en Boerboling

De redac kelaar, zu leede oogge dingsblad“ aan onze onzerkerk reinen. Is kerken all dus „Het alleen gru kenen, m de andere eenzijdigh

Deze za hier een oi ook r der over wordt het zendende twijfel an blaadjes a

Onder fat behoc

te, of staan
an die wolk-
weye vlakke.

soos hulle-
rag, die veld-
die varre en
Klokkies en
doringboom,
en soos hulle
lend deur die

rbij, as ons
estrekke sloot
van fokkoke
seekoet en
haan en die
wat hij trek.

asionaal nie,
vir alles wat
nie, maar die
okragtig-be-
lij het met
d. Want toe
speeltuig om,
e daaraan te
meegeklank
n lyding. En
dieper word
mart vertolk
in die nasie
siel diepsla-
is.

n oorlogstijd
terdie poësie
an deurstans
veldwindjie,

e om sy ver-
strewen, van
hansse volk."

de Afrikaan-
Afrikaansche
planten en
di gekleurd.
zen dezelfde
ers' geschrif-
druk wordt
Afrikaansche
nsche kunst.
cics Colliers'
e volkomen
er als alge-

e een indruk
i woord en

f weinig van
rassend zijn.
C. T.

E.

via genieten
vermeld. Be-
den wij ook
le deputaten
gereformeer-
dat zij daar
het zending-
heeft geen
oedig, daar
en dus nog
l voor haar

al de depu-
idelt anders
eenige kon-
ndingswerk,
dig, om de
te deelen;
zeer mager
ode wel be-
gstens f900
de behoefte
r niet werd
verzicht van
n gegeven;
df doen!

ndeld. Deze
te bearbei-
Ned. Zend.
coraad geen
in het Ma-
een behoort
r vermenig-
t de arbeid
e kerkeraad
leen de ar-
on men niet
rokken pre-
e daar ook
De Synode
evonden, en
en en ander

te informeren. Helpen doet het echter niet meer; de zaak is reeds beslist. Op zichzelf evenwel kunnen wij het niet afkeuren, dat Soerabaja zich van een terrein ontdoet, dat eigenlijk op het gebied van het Ned. Zend. Gen. ligt. Gaat toch S. haar arbeid uitstreken tot onder de Inlanders, dan begeeft zij zich op eens anders arbeidsveld. Moge de historie hier ook een woordje hebben meegesproken, dan ligt het toch voor de hand, dat ter gelegener tijd naar de orde inzake de verdeling van het terrein gehandeld wordt. Maar laten wij rustig de mededeelingen uit Soerabaja afwachten.

Het zendingsconsulaat heeft een afzonderlijk, zij het ook kort hoofdstuk. Van den arbeid zelf wordt ons niets meegedeeld, wat trouwens ook moeilijk zou kunnen; die gebeurt „achter de schermen”.

Over de nuttigheid wordt zeer zwak gesproken, als wij lezen: „de deputaten achten ook voor het vervolg aansluiting aan het zendingsconsulaat wel gewenscht; vooral de zending op Soemba geniet van het consulaat veel dienst, terwijl ook voor de zending op Java de aansluiting aan het consulaat wel van belang is”. Wel gewenscht; wel van belang. Er zijn zoovele dingen wel gewenscht en wel van belang, maar geeft men daar dan eenige duizenden guldens per jaar voor uit? Het is ons natuurlijk onmogelijk hierover met kennis van zaken te oordeelen; maar al zouden voor Java de vruchten van het consulaat niet zoovele zijn, dan bleef het toch noodzakelijk voor Soemba om het consulaat te helpen in stand houden; en ook zou dit plicht kunnen zijn ten opzichte van den arbeid der andere zendingscorporaties.

Zeer vaag is ook de opmerking, „dat het wellicht gewenscht zal zijn, dat naast de algemeene instructie, die het consulaat van het Ned. Eijb. Gen. ontvangt, door elke zending aan het consulaat een afzonderlijke instructie wordt verstrekt, waarin de verhouding van die zending tot het consulaat nader wordt geregeld”. Alle nadere toelichting blijft uit; wij moeten het maar gelooven; en och, waarom zouden wij het niet gelooven? Maar bevredigen doet zulk een geheimzinnigheid niet. Zeer opmerkelijk is, dat in het besluit der Synode dezer zaak, art. 126, wordt gesproken van „noodzakelijk achten”; men vraagt zich onwillekeurig af, of met opzet het „wel gewenscht” uit het rapport in het besluit vervangen werd door „noodig achten”, en dus de Synode van oordeel was, dat alleen in geval van noodzakelijkheid een afzonderlijke instructie moet gegeven.

Vastigheid onder de voeten krijgen wij bij hoofdstuk 12 „Het Zendingblad”. Tusschen twee haakjes staat er onder: „en de zendingskalender”. Van den kalender wordt alleen de financiële bate meegedeeld, daar de kerken of de deputaten niets over den kalender te zeggen hebben. Hij was een particuliere onderneming van wijlen Ds H. Dijkstra; maar, gelijk alles, wat deze voortreffelijke man ten opzichte van de zending deed, het voordeel droeg hij af aan de zendingskas. Zijn schoonzoon, Ds Pol, op wien de profetenmantel zijns schoonvaders is gevallen, zet de traditie voort, zoodat zelfs over 1922 niet minder dan f1000 ten bate van de zending werd afgedragen. Schitterend!

De oplage steeg weer, en bereikte nu het getal van ruim 60.000 ex. per maand. De financiële voordeelen waren de laatste drie jaren gemiddeld ruim f9000 per jaar, met den zendingskalender mee dus f10.000. Is dat niet prachtig? Zoo maken de vele kleintjes ééne groote.

In verband hiermee een enkel woordje over de zendingblaadjes, die sommige zending kerken naast het officiële „Zendingsblad” hebben opgericht. Friesland ging voor met „Uit Keboemen”, Utrecht volgde het vorig jaar met „Uit Poerwoerdje”, en nu kwam daarbij Rotterdam met „Uit Poerbolinggo”.

De redacteur van ons „Zendingsblad”, Ds W. Breukelaar, ziet het verschijnen van deze blaadjes niet leede oogen. En wij kunnen dit verstaan. „Het Zendingblad” geeft een voordeel van vele duizenden aan onze zendingskas; ook brengt het den leden onzer kerken op de hoogte met den arbeid op alle terreinen. Is er nu niet gevaar, dat de betrokken kerken alleen hun eigen blaadje zullen lezen, en dus „Het Zendingblad” prijsgeven? Dit zou niet alleen groote schade voor de zendingskas betekenen, maar ook de menschen het meeleven met de andere zending kerken beletten; het kweekt eenzijdigheid en beperktheid van blik.

Deze zaak heeft evenwel twee kanten. Er schuilt hier een groot gevaar, maar de voordeelen zijn er ook niet gering. In een eigen blad kan breeder over eigen terrein gehandeld worden; ook wordt het contact tusschen den zending en de zending kerken nauwer. En dan is er wel geen twijfel aan, dat de redacteurs van deze nieuwe blaadjes alles in het werk zullen stellen, om hun

lezers ook „Het Zendingblad” aan te prijzen. Wanneer beide bladen gelezen worden is er enkel winst.

De oplage van „Het Zendingblad” steeg in de laatste jaren zeer. Het ware eens te onderzoeken, of Friesland, dat reeds eenige jaren een eigen blad heeft, ook aandeel heeft in deze vermeerdering, of wel, dat Friesland bij de andere provincies achterstaat. Zoo zou wellicht zijn te bepalen, of een eigen blad ons officieel blad in den weg staat.

Wij halen uit het Rotterdamsche blad deze woorden van Ds Esser aan: „Concurrenten voor andere zendingsperiodieken zijn wij allerminst. Integendeel, wij vertrouwen, dat, als de kennis en het meeleven met de actie op eigen terrein toeneemt, met temeer belangstelling kennis zal genomen worden van wat „Zendingsblad” en „Macedonier op breeder terrein geven”.

Nog een aanhaling geven wij uit dat woord vooraf, omdat het wel eens in breeder kring mag worden gehoord. „Niet alleen de arbeiders in Indië hebben den steun uwer (nl. der lezers) sympathie zoo noodig. Dat geldt in niet minder mate voor hen, wien de behartiging der zendingszaken in Holland is opgedragen. Juist omdat zij zelf niet kunnen genieten van de vruchten, maar hun is opgedragen het vaak zoo moeilijke werk van voorlichting geven over het zendingswerk en van het behartigen der klimmende financiële lasten, hebben niet het minst zij bemoediging noodig in het meeleven der gemeenten”.

In den regel benijden wij onze arbeiders op Java en Soemba niet; maar nu blijkt, dat zulks wederkeerig is; zij benijden ons niet! En hebben zij geen gelijk? Zij genieten van de vruchten door ze te zien, wij echter alleen maar van hooren zeggen. En dan ook, wij, die er buiten staan, kunnen wel eens jaloeische bliken werpen in de richting van de deputaten, die zoo prachtig meeleven en meewerken en op de hoogte zijn. Maar Dr Esser zegt: arme lofbers, het is wat, om voorlichting te geven en gelden te verzamelen; neen, dan wij op het zendingsveld; wat een heerlijk werk! En heeft hij geen gelijk?

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De eenheid der Kerk.

De „eenheidsbeweging” is nog niet doodgelopen. Wel heeft zij in ons land aan actualiteit verloren. Over haar wordt hier niet veel meer geschreven noch gerefereerd. Op de Synode van Utrecht echter werd zij door twee van de drie Schotsche afgevaardigden, die tot haar spraken, sterk op den voorgrond gesteld. Het Engelsch-Amerikaansche Protestantisme is van haar nog vol. Het Pacificisme op staatkundig gebied heeft zijn tegenhanger op het terrein der Kerk in deze eenheidsbeweging. Men wil haar bevorderen door groote Wereldconferenties. Zij heeft reeds haar vorderingen gemaakt in Engeland; in de Vereenigde Staten, in Canada en Australië. Vooral de Wereldconferentie voor Geloof en Kerkgeering — zoo zal ik haar naam „for Ordre and Faith” weergeven — jaagt haar na. Ds Kolfhaus uit Vlotho oefent in het laatste nummer van de „Reformierte Kirchen-zeitung” kritiek uit op dit streven. Hij doet dit vooral in verband met de twee laatste stellingen, die met het oog op de naaste samenkomst van genoemde Wereldconferentie zijn geponeerd. Van de negen stellingen, door haar opgesteld, raken stelling acht en negen de door mij genoemde eenheidsbeweging.

Stelling acht luidt: De zichtbare Kerk op aarde moet zich aan de wereld openbaren door hare zichtbare eenheid als het lichaam van Christus.

In stelling negen heet het: De rechte verhouding tusschen de Kerk en de plaatselijke Gemeenten is die, welke in het Nieuwe Testament wordt gegeven, n.l.: de afzonderlijke Gemeenten zijn de plaatselijke vertegenwoordiging van de eene Kerk. De toestand zooals die nu is, dat er onderscheidene en op elkander nabijverige, van elkander onafhankelijke en naast elkander staande Kerken zijn, die in dezelfde plaats leven, mag nooit geacht worden te zijn overeenkomstig den wil van Christus, hoewel men ook trachte ter rechtvaardiging daarvan te wijzen op omstandigheden in het verleden, die daartoe hebben geleid; zoo moet men dan met alle inspanning het daarheen leiden, dat de toestand, die ons in het Nieuwe Testament wordt geteekend, weder hersteld worde.

Kolfhaus zegt van den inhoud dezer beide stellingen, dat zij in beginsel afwijken van onze gereformeerde overtuiging.

Der reformierter Bund heeft zich bij deze Wereldconferentie aangesloten.

Dit is ook het geval met sommige Gereformeerde Kerken, met welke wij in de laatste jaren in nauwere aanraking zijn gekomen.

Van het hoogste belang acht ik, dat de gereformeerden in het midden van dergelijke conferenties hun getuigenis laten hooren, als zij achten dat stellingen worden verkondigd, die in strijd zijn met de gereformeerde beginselen.

Zij dienen aldaar te spreken en te getuigen, die gelooven aan de vernieuwende kracht van de gereformeerde waarheid; zij mogen zich niet onthouden die haar liefhebben, haar zegeningen genieten en anderen gaarne zouden willen doen deelen in de voorrechten, die God hen schenkt; zij moeten zijn in het midden dezer wereld omvattende conferenties, die belijden dat al de Schrift van God is ingegeven, en nuttig is tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing.

Daar zijn gemeenlijk ook vertegenwoordigers op dergelijke conferenties uit Kerken en kringen, die ernstig begeeren in belijdenis en in kerkgeering weer te leven uit de gereformeerde beginselen. Zij welen zelf menigmaal nog niet recht te onderscheiden. Zij ontvangen steun in stoffelijk opzicht; veel steun zelfs uit de Engelsche, Schotsche en Amerikaanse Kerken. Licht laten zij zich ook in zake belijdenis en kerkgeering steunen (?) van uit dienzelfden hoek.

Doch ook van ons ontvangen zij steun!

Vertrouwend zien ze tot ons op!

Gaarne luisteren zij naar ons!

Onze kerkrechtelijke beginselen moeten wij, waar wij maar de gelegenheid hebben, verkondigen en aanprezen.

Wij hebben de deugdelijkheid daarvan ondervonden! Velen willen ons gaarne gelooven wanneer wij getuigen van de heerlijke kracht onzer beginselen.

Kolfhaus deed goed met te getuigen, nu hij meende kritiek te moeten oefenen van gereformeerd standpunt op den inhoud dezer beide stellingen.

Immers daar schuilt veel aantrekkelijks in wat ter Wereldconferentie als eisch des Heeren zal worden verdedigd en aangeprezen.

Breede kringen hebben het oog hoopvol geslagen op de Engelsch-Amerikaansche wereld.

Ook de Kerken worden mee van strijden en twisten. De eenheidsbeweging is eene natuurlijke reactie, die wel geboren moest worden in dezen tijd. Des te meer zie men scherp toe of wat wordt begeerd ook begeerlijk is en wat wordt aangeprezen wel deugdelijk is.

Het betoog van Ds Kolfhaus kan ik in zijn geheel niet weergeven.

Ik meen te mogen volstaan met de mededeeling van eenige uitspraken door hem zelf onderstreept. Zij volgen in de orde waarin de geleerde schrijver ze gaf.

„In deze beide stellingen, alzoo Kolfhaus, hebben wij de consequenties van meeningen, die zeer geliefd zijn onder het Engelsch-Amerikaansche Protestantisme, te weten, dat wij door onze krachtsinspanning het rijk Gods op aarde kunnen stichten.”

Ik maak de opmerking, dat Kolfhaus door zijn positie, zijn reizen, zijn studie bijzonder goed thuis is in de Engelsch-Amerikaansche kerkelijke wereld.

„De pluriformiteit der Kerken kan niet door congressen en compromis, of door de belijdenis terug te brengen tot een minimum, worden tegengehouden; zij is eer uit Christus zelf. Daarom noemen wij gereformeerden ons ook niet „de” kerk van Christus, maar veelmeer „eene” kerk van Christus”. Men begrijpe mij goed. Deze onderstreepte uitspraken staan in het nauwste verband met wat Kolfhaus daaraan laat voorafgaan in zijn ernstige kritiek. Om de draagwijdte van zijn theses te overzien dient men eigenlijk heel zijn artikel te lezen. Dit geldt ook van de beide laatste, die ik nog laat volgen.

Als de „Conferentie voor Geloof en Kerkgeering” de zichtbare eenheid der kerk voor een noodzakelijk iets verklaart, dan jaagt zij een utopie na en toont door dezen haren eisch niets geleerd te hebben uit de leiding, die de Heere met Zijn Kerk heeft gehouden.”

„Dan zal de begeerde eenheid er zijn, eene veel dieper wortelende eenheid, eene eenheid meer gelijk aan die waarom de Heiland bidt in het Hoogepriesterlijk gebed dan eene eenheid in het uiterlijke, als iedere Kerk leeft in het bewustzijn, ge-roepen te zijn met haar zusterkerk te leven tot de verheerlijking van God.”

„De geschiedenis van het Calvinisme toont ons juist, dat pluriformiteit en eenheid elkander niet

Onder de betere
fabrikaten
behoort

HET HOFBERG-ORGEL

door zijn hooge
muzikale eigenschappen
tot den eersten rang.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)
Rosestraat 42a - Rotterdam